Entorn dels Jochs Florals

DESPRÉS de les manifestacions *pro domo sua* que'l gramàtich senyor Pompèu Fabra tingué ocasió de fer en els Jochs Florals de Mataró (y que nosaltres hem ja comentat (1) ab la vehemencia a que'ns obligaven les clares alusions que contenien) ha vingut el poeta senyor López-Picó a abonar els punts de vista d'En Fabra, proclamant a son torn, des de la presidencia dels Jochs Florals de Sitges, el feliç consorci, la *benaurada intel·gencia* entre filòlechs y poetes (2).

Es més encara: en les declaracions d'En López-Picó apareix: «*recaptat per als filòlechs el goig de presidir l'evolució del llenguatge ab perfecta comprensió de les lleys de concurrencia vital y de relació natural que fan el pensament y la continuitat de la nostra acció*»; conceptes ab els quals discrepèm en absolut, per que nosaltres no creyèm que als filòlechs els pertoqui *presidir* les evolucions de les llengües, sinó *seguir* aquelles, donarne compte com d'un fet acomplert. Y, en quant a la «*comprensió de les lleys de concurrencia y de relació entre'l pensament y l'acció* — diguèm l'obra — *del poeta*», ens fa l'efecte qu'es més cosa del poeta mateix que del filòlech: el senyor López Picó, com a poeta, es prou expert y avisat per fer vàlida la nostra contraafirmació; y, si volgués ésser franch, reconexería que lo bo que hi hagi en els séus versos y la intensitat ab que en aquells hagi sabut tal volta traduhir el séu pensament ò les seves emocions, són coses que no tenen absolutament rès a veure ab la filología.

Emperò, sia la que's vulgui la creencia del senyor López-Picó, les seves declaracions són aquelles qu'hem dit; y quan ens parlava d'En Pompèu Fabra, com a «*mestre de les noves generacions dels escriptors de Catalunya*», bé hem de suposar qu'entenía definir el pensament de tots aquells escrip-

(1) BIBL., II, 401-410.

(2) Per tractarse de dos documents representatius del contuberni polític-filològich contra'l qual esgrimim les nostres armes, y per a fer acte d'absoluta equanimitat, reproduhim íntegrament y al peu de la lletra els discursos d'En Pompèu Fabra y d'En Joseph M. López-Picó, publicats per *La Veu de Catalunya* els dies 2 d'agost y 6 de setembre, respectivament, del any 1918:

"La llengua nacional.—FILÒLEGS I POETES.—*Discurs presidencial llegit en els Jocs Florals de Mataró.*—En l'àrdua tasca de refer la nostra llengua literària, és encoratjador de constatar l'enorme treball acomplert, el grau de depuració i flexibilitat a què el català és ja pervingut; però és, sobretot, encoratjador de veure com col·laboren eficaçment a aquesta tasca els escriptors actuals, amatents a acollir tots els perfeccionaments que una coneixença cada dia més pregona de la llengua parlada i de la llengua antiga va suggerint incessantment.

Els iniciadors de la nostra renaixença literària ja comprengueren tot seguit que la llengua escrita havia d'ésser objecte d'un treball de depuració i d'enriquiment. Però és segur que cap d'ells no tenia una idea exacta de la magnitud de la tasca a realitzar: tot just començada l'obra de redreçament de la llengua, no podien albirar l'estat de degradació a què aquesta era arribada; i, per altra part, llurs aspiracions moderades, tocant l'ús del català com a llengua literària (recordem que En Milà li negava tot altre camp que no fos el de la poesia lírica o còmica de caient popular) no exigien sinó una descastellanització parcial de la llengua. Ells, que amb En Milà li suposaven interdita per sempre més l'expressió de «pensaments filosòfics, cosmopolites i universals», no podien imaginar que un dia havia de pretendre elevar-se a llengua nacional de Catalunya, i que, com a tal, l'hauríem de voler totalment descastellanitzada i en possessió de tot el seu tresor lèxic, llavors malmès i mig-perdut. La tasca a fer era, doncs, molt més grossa que no podien sospitar els seus iniciadors benemèrits, ja que el català era caigut molt més avall que ells no creien, i calia elevar-lo molt més amunt que ells no haurien gosat mai esperançar.

Ells emprengueren, però, ardidament la tasca de redreçament de la llengua escrita, que és en el fons una tasca de descastellanització: descobrir les paraules, les construccions, les pronúncies castellanes que havien anat substituint-se a les catalanes, i retrobar aquestes amb l'estudi del llenguatge vivent i sobretot del català medieval. Però aquesta obra de depuració restà llarg temps quasi exclusivament limitada al lèxic, on la castellanització era més evident. I, àdhuc, dins el lèxic aquells primers escriptors de la renaixença, ¡com eren lluny de conèixer la grandària del mal que es proposaven remeiar! Es a mesura que s'ha anat avançant en l'obra de depuració que s'ha vist fins a quin punt el nostre lèxic havia estat pertorbat per la influència castellana. Perquè, si hi havia castellanismes clarissims a primera vista, mots que per llur forma es revelen immediatament com a mots castellans, n'hi havia, en canvi, d'altres la descoberta dels quals exigía una coneixença pregona de l'evolució de la llengua. I entre els castellanismes més difícils de conèixer hi havia precisament els més vergonyosos, els castellanismes de sentit: «remetre», per exemple, fent-se l'igual del castellà «remitir»; «gosar», prenent el sentit de «gozar» castellà. Després hi havia encara l'ús castellanitzat dels sufixos de derivació, els canvis de gènere en els substantius. .

N'hi ha prou amb fer-se càrrec del grau de castellanització a què era pervingut el nostre lèxic, per a compendre que la tasca de redreçament empresa no podia ésser la obra d'una sola generació. Però pensem, encara, que calia igualment depurar la sintaxi, la mètrica, l'ortografia, la pronúncia mateixa, i que en tot això ni tan sols s'hi parava esment. Agafem qualsevol poesia jocfloralesca del vuitcents: hi trobarem ja la preocupació del lèxic — el mot dialectal o arcaic reemplaçant tal i tal mot castellà de la llengua usual; — però, en canvi, una prosòdia tota castellana, — «suau» tractat com a monosíl·lab; «comiat», com a disíl·lab: una pronunciació castellana de les vocals contigües tendint a introduir-se en la llengua, lluny de trobar-s'hi combatuda, la veiem afavorida fins al punt d'admetre s'hi contraccions que la llengua parlada no ha fet mai. I, així mateix, certes construccions castellanes hi són més abundantment usades que no pas en el català corrent. No: per bé que en aquell llenguatge s'hi haguessin escrit belles poesies, els escriptors actuals, tot sentint un agraïment pregon envers aquells primers autors de la renaixença, no podien pas acceptar llur català, on l'obra de depuració es troba tot just iniciada; i la millor manera d'ésser-ne els dignes successors era, segurament, de prosseguir llur tasca descastellanitzadora.

Els escriptors actuals, benauradament, lluny d'acontentar-se dels resultats obtinguts per llurs antecessors, s'esforcen a escriure un català cada dia més pur i perfecte. Descobrir un per un tots els castellanismes que infesten la nostra llengua, arribar a la coneixença perfecta de la llengua vivent amb totes les seves varietats dialectals i a la coneixença perfecta de la llengua antiga, això és una tasca de filòleg; però després ha de venir, encara, el treball de remeiar els castellanismes denunciats i d'enriquir la llengua aprofitant els materials aportats pel filòleg, i això és la tasca del literat: un treball delicadíssim de selecció; car no tots els arcaísmes són acceptables, i menys encara tots els mots i expressions que ens ofereixen els dialectes. I en aquest treball de selecció excel·leixen els escriptors actuals, assabentats de les descobertes dels filòlegs i animats d'un esperit de col·laboració i disciplina sense precedents dins la nostra literatura.

Remeiar les defectuositats de la llengua moderna mitjantçant l'ampla admissió d'arcaísmes i les aportacions dialectals, això encloïa dos perills: tots sabem que hi ha qui pretén que hem d'escriure el mateix català del

tors, dels quals el senyor López-Picó s'es fet meritoriament el capdevanter. Y es, partint d'aquest supòsit, que les seves afirmacions tenen una real importancia y merexen ésser seriament refutades.

Nosaltres sempre hem tingut per mestres d'una Llengua els séus grans escriptors, aquells de qui tenim pàgines literaries de valor generalment reconeguda. Les obres mestres d'una literatura són, donchs, els veritables y únichs models de la matexa; enfront dels quals els gramàtichs queden reduhits al paper, sempre secundari, de comentadors.

Declarar mestre d'una Llengua a un gramàtich (que no sia, naturalment, més que gramàtich) es atribuhirli una categoría que no li pertany; es reconèxerli una funció legislativa, quan únicament pot esserli reconeguda, com deya En J. M. Guardia, la de fer de policía del idioma.

Aplicant aquest rahonament al cas d'En Fabra, resulta absolutament injustificat y fòra de lloch el títol de mestre que'l senyor López-Picó s'ha complagut en adjudicarli. ¿Quínes obres literaries ha escrites En Fabra que puguin servir de model als nostres escriptors? ¿Ahont són les pàgines des de les quals les facultats literaries d'En Fabra'ns sien garantía del séu mestratge?

Un gramàtich, com sab el senyor López-Picó, pot donar lliçons de Gramàtica, emperò nó de literatura; allò es qüestió de tècnica, axò de gust; la Gramàtica es una funció d'anàlisi, la literatura es el fruyt d'una facultat creadora Y, si algun valor podèm concedir a les funcions del gramàtich per respecte al literat, no serà altre que'l que li correspon per definició de la matexa Gramàtica, axò es: examen de lo que la Llengua *es* y de lo que *ha estat*, emperò may de lo que la susdita Llengua *haurà d'ésser*.

Ja veu, donchs, el senyor López-Picó com les seves manifestacions en favor d'un pretingut mestratge literari d'En Fabra podrien ésser interpretades com un acte de mera *flagornería*. Ab el ben

---

segle XV, i qui voldria que la llengua escrita traís totes les variants dialectals de la llengua parlada. Aquests dos perills, l'aciençament i el bon gust dels escriptors actuals els sabran evitar.

Es incontestable que havíem d'anar a un acostament del català modern al català medieval; calia anar reprenent els mots perduts, les construccions oblidades. Es clar que això s'havia de fer amb un gran seny, gradualment, evitant tot encarcarament de la llengua, no assajant nous arcaismes fins que els anteriors no haguessin estat assimilats, reincorporats de nou a la llengua vivent. Avui ens trobem ja molt avant en aquesta via: paraules i construccions considerades ahir com a arcaismes atrevidíssims, les veiem avui usades dins la mateixa llengua parlada, i són generalment acceptats arcaismes que vint anys endarrera tothom hauria rebutjat. Però aquest acostament no havem de pretendre que esdevingui una identificació, per altra part impossible. L'ideal que perseguim no és la resurrecció de una llengua medieval, sinó formar la llengua moderna que fóra sortida de la nostra llengua antiga sense els llargs segles de decadència literària i de supeditació a una llengua forastera.

També és incontestable que convenia d'enriquir i envigorir la llengua escrita amb les aportacions dels dialectes. Per això s'havia de veure amb joia que cada escriptor es complagués a usar en els seus escrits el major nombre de paraules i expressions pròpies del seu parlar regional. Això no podia perjudicar gens la unitat de la llengua escrita si era practicat per veritables literats, que tinguessin un concepte just del que és una llengua literària: cadascun d'ells, dins una morfologia una i una sintaxi una, ens faria ofrena de les paraules i expressions triades del seu parlar, unint al desig de veure-les incorporades a la llengua literària el propòsit d'acceptar en el seu català les paraules i les expressions aportades pels escriptors de les altres contrades catalanes. Però això és tot diferent del que alguns pretenen, segons els quals cadascú hauria d'escriure exactament en el català de la seva regió, amb totes les seves particularitats morfològiques i sintàctiques: estranya manera de treballar per la restauració de la nostra llengua literària. A tot arreu del món, quan en un domini lingüístic s'ha produit una literatura, veiem formar-s'hi, i regnar per damunt de la llengua parlada multiforme, una llengua literària filla d'un llarg i acurat treball de selecció i de fixació; i això s'esdevingué en les terres de llengua catalana, i els catalans tinguérem la nostra llengua nacional, on traspuaven a penes les diferències dialectals de la llengua parlada. Nosaltres, ara, en lloc de reparar l'obra de rebaixament i disgregació dels segles de decadència, no ens disposarem pas a acollir-la i perpetuar-la acceptant indistintament, com a bones, formes i construccions sense cap tradició literària, les més ínfimes, les més grolleres, al costat de les formes i construccions consagrades pels nostres gloriosos escriptors medievals.

---

*

En l'acte d'avui res no m'ha semblat tan escaient com parlar de la bona tasca dels escriptors actuals, perfectament orientats i deslliurats en fi de les errors d'aquell nostre període romàntic en què es cantaven les excel·lències de l'espontaneïtat i de la indisciplina. Jo em complac des d'aquí a felicitar-los ben cordialment per llur tasca, i voldria, si calgués, encoratjar-los contra els atacs de llurs enemics, que també són els meus.

I, qui són els nostres enemics? Els més són gent habituada a les comoditats d'un català tot acostat al castellà, als quals molesta l'esforç de diferenciació a què els obliga la nostra dèria purificadora; hi ha també gent negada i vanitosa a qui irrita l'èxit d'una obra a la qual ells no han sabut col·laborar; hi ha, encara, alguns antics escriptors que, havent ells també treballat un dia per la depuració i l'enriquiment del català, avui, davant els progressos recents, no saben resignar-se a veure's superats i voldrien deturar l'obra de redreçament de la llengua, que la porta a un grau de perfecció que a ells no els fou donat d'aconseguir.

No ens entretinguem massa a escoltar llurs clams. Cap mal no ens poden fer llurs atacs maliciosos, però ineficaços.

La nostra obra de depuració, que persegueix despietadament tot castellanisme i tracta de restablir una munió de bells mots i construccions de la nostra antiga llengua literària, ells, els habituats a un bilingüisme còmode, la combaten fent-hi broma, cosa ben fàcil contra qualsevol innovació. No es necessita gaire enginy per a fer riure la gent sobre l'ús d'un arcaisme com és ara el pronom «ço» o la preposició «ultra». Però jo recordo haver sentit un gracióS fer xistos sobre el mot «lluita», aleshores que tothom deia «lucha», i adhuc un literat catalanista que trobava ridícol de dir «trau» en lloc d'«ojal».

El nostre desig de formar, com per tot arreu, una llengua literària per damunt les variants dialectals de la llengua parlada, ells el titllen de «barcelonisme», i així procuren atreure'ns l'animadversió de les diferents regions. Si rebutgem com a il·literàries les formes «valtros» o «sebre», ells diran que és perquè no són barcelonines. Però ells no diuen que també rebutgem les formes barcelonines «vosatros» i «sapiguer».

La unanimitat amb què els joves escriptors acullen les innovacions que va suggerint l'estudi de la llengua, ells els la retreuen com un defecte imperdonable i, cercant de ferir-los, els comparen a un ramat mansoi i dòcil obeint no sé quines imposicions...

*

Que l'actitud dels nostres enemics ens serveixi de lliçó. En l'obra de redreçament del català, nosaltres també ens hem de veure superats. Però que això no ens dolgui; que això no ens porti a oposar-nos als futurs avançaments. Pensem que per damunt de tot hi ha l'interès de la nostra llengua.—POMPEU FABRA.»

entès, que tot lo que pugui dir el senyor López-Picó en lloança del senyor Fabra com a gramàtich, ja ho tenim dit nosaltres ab una autoritat que té'l séu fonament en la nostra matexa independencia respecte d'aquell: condició que no ha ofert fins ara cap dels entusiastes panegiristes de l'obra del gramàtich, sense excloure el mateix senyor López-Picó, participant, en més ò en menys, del organisme burocràtich qu'En Fabra regenta.

Emperò — se'ns podrà objectar — encara que la opinió exposada pel senyor López-Picó no sia tal volta personalment tot lo desinteressada que caldría, ¿no es per ventura certa l'afirmació que fa de que les noves generacions literaries tenen per mestre'l senyor Fabra?

A lo qual nosaltres no farèm sinó reconèxer honradament la certesa del fet, el qual té també una explicació d'ordre circumstancial. En Fabra ha sabut colocarse en una magnífica posició respecte dels escriptors joves, no solament gracies a les seves funcions dirigents del organisme de que suara parlavem, sinó respecte dels escriptors que puguin quedar encara fòra de la seva acció burocràtica: el gramàtich ha vingut a donar ales a totes les aspiracions renovadores, radicals y fins revolucionaries que ha pogut acaronar el nostre jovent literari, aquí hont la nostra tradició, deficientment estudiada y coneguda, ofería tan gran marge a les absurditats ortogràfiques, lingüístiques y fins ideològiques. En lloch d'un crític sincer y rigorós, han trobat els escriptors en el gramàtich un esperit revolucionari com ells, amich d'innovacions y de fórmules insòlites; aquells han acceptades les seves lleys; el gramàtich els ha correspost declarantlos, com a literats, superiors als escriptors vells qu'havien estat, fins ara, els llurs veritables y únichs mestres; y heusaquí explicada aquella *benaurada inteligencia* entre filòlechs y poetes de que'ns parlava'l senyor López-Picó. Y, si tenim en compte'ls atachs de que han estat objecte darrerament les extraviades orien-

---

«Festa de la Poesia a Sitges.—*Discurs presidencial.* En aquest treball d'incorporació de la cultura al llenguatge, que és la glòria del moment literari actual de Catalunya, s'ha dit que els poetes ens ofegàvem dins la preceptiva dels filòlegs i s'ha volgut suposar que el català de les nostres creacions era un experiment de laboratori deslligat del sentit vital de la nostra llengua.

Crec de justicia en una festa de poesia, que aplega els entusiasmes de tots els poetes amb consciència de llur obra, dir com és inexacta l'acusació feta als filòlegs i recaptar per a nosaltres, que el nom que ens honra ja vol dir ell mateix activitat, el goig devorador que determina el procés nutritiu de les llengües creixents; i recaptar per als filòlegs el goig de presidir l'evolució del llenguatge amb perfecta comprensió de les lleis de concurrència vital i de relació natural que fan el pensament i la continuitat de la nostra acció.

Som nosaltres, emportats per la seguretat jovenil que fa de les joventuts mestresses de la vida que hem desamortitzat les valors d'expressió i hem fet avançar les possibilitats expansives de la nostra llengua. Són els homes assabentats de la filologia qui primer ens enfortien amb l'alliberament del bilingüisme que fa inferiors els pobles i que ens enorgullien després amb la restauració de la fesomia de la nostra llengua, superior ella sola a totes les varietats individuals.

Sense ells, nosaltres ens hauríem trovat orfes de la comprensió de la totalitat de l'idioma; ens hauríem mogut cadascú dins l'estretor de creure que el llenguatge literari era el dialecte del nostre carrer, dissociats de la felicitat de la llengua que serveix les utilitats i les superfluitats i les evolucions de la vida, presoners de la migradesa fragmentària, de la localització immobilitzada de fer sempre la nostra voluntat que és tornar miserable i matar la vida.

Els filòlegs, superant la gramàtica, han estat, com els poetes creadors. La vida dels mots els apassionava més que el mecanisme dels mots. L'actiu del llenguatge, l'expressió de cara a la veritat d'una llengua com la nostra, que no era pas morta, sinó únicament deformada i aturada per tots els residus passius i pel silenci.

Incorporem la cultura al nostre idioma. Això vol dir que hem reprès el sentit del nostre idioma, que considerem la evolució del llenguatge com un resultat de la força de la tradició que ens retornen els nostres filòlegs, i de la força de renovació que ens fa tan pura la nostra virtut creadora, com si el català fos una llengua inèdita, gràcies a Déu no immobilitzada en el respecte de cap forma definitiva.

Tant sols de les llengües mortes, trobaríem tot el cabal dins les gramàtiques i els diccionaris.

Nosaltres no som ni volem ésser esclaus dels mots. Els nostres diccionaris, les nostres gramàtiques, van fent-se a mesura que la nostra llibertat de creixença s'amplifica i s'enlaira. Així les obres infanten les teories, i de cap de nosaltres no es podria dir que acceptant la possessió de l'idioma, que ens asseguraven els homes de la ciència de l'idioma, hagi acceptat cap disminuició D'igual manera, sota l'uniforme, els homes cridats a la llei d'aquell uniforme, serven llur esperit, i per l'esperit enalteixen l'uniforme.

Si algú creia que l'uniforme li donaria l'ànima, és que abans ja no en tenia.

El gran encert de l'Institut i de la Secció filològica de l'Institut i d'En Pompeu Fabra, mestre de les noves generacions dels escriptors de Catalunya, ha estat el gran respecte de l'esperit creador, per tal com ells mateixos són arborats de flames creadores.

Per això són els nostres col·laboradors i no ens dol ni ens lliga que dictin normes, si ens resta la llibertat del vol i la joia de riure davant d'un mancament del nostre vol.

Joia de riure perquè, per exemple, no sabria enderiarnos una particularitat ortogràfica i el sentit total de la llengua que ens fa agosarats en la invenció i respectuosos en la continuitat, ens completa el desig de fer-nos dignes de la noblesa del nostre treball i no ens lleva la simplicitat de disfrutar d'una falta d'ortografia.

Els qui ens acusen de cienticisme són precisament els qui amb la rigidesa d'una preceptiva llòbrega i després d'una tirallonga de cites textuals llencen anatema contra una petita gràcia (deforme, si voleu) de l'aprenentatge.

No comprenen. No estimen. No podran col·laborar mai amb els poetes perquè no saben ésser poble.

Que el poble per l'entusiasme arriba a la comunitat de acció amb els creadors del seu idioma.

Aquestes festes de poesia que es multipliquen arreu de Catalunya amb una orientació que assenyala el respecte degut a la dignitat de l'obra dels poetes i que no es dissassocia de la vida ni en la forma externa de l'enaltiment, són un senyal d'aquest entusiasme popular de col·laboració.

La vanitat no ha mogut el generós benifet dels ofertors dels premis atorgats sense saber de qui venien.

Els poetes han respost amb llur nom de la dignitat de l'obra que amb humilitat (la humilitat dels que estan avesats a conviure dins un mateix treball) sotsmetien al judici dels companys.

El jurat ha acollit totes les significacions, totes les tendències i tots els esforços de les lletres catalanes. Inèdits i consagrats. De tots indrets de Catalunya.

Aquesta és la veritable capitalitat espiritual dins la qual avui el nostre poble podria dir als poetes, com el Rei de França al poeta amic seu:

«Nosaltres dos iguals portem dues corones.
Mes, Rei, jo l'he rebuda. Poeta, tu, la dónes».

I aquesta és la significació d'una festa de la poesia, com la que anem a celebrar.—Josep M. López-Picó.»

tacions d'uns y altres, haurèm de reconèxer qu'aytal inteligencia entre filòlechs y poetes ve a constituhir, en realitat, una mena de *línea Hindenburg*, defensiva dels interessos materials comuns a tots ells. ¡Quant lluny estèm avuy d'aquells temps d'En Guardia! ¡Y quant més encara d'aquells altres d'En Saavedra Fajardo, qui, en la seva *República Literaria* posava'ls gramàtichs com a porters malcarats y difamadors dels senyors de les cases hont servien! Els nostres escriptors joves han trobat bona per a ells la posició secundaria a que se'ls relegava respecte dels gramàtichs: «*filòlechs y poetes*» ha estat la fórmula del connuvi, gracies al qual passen els gramàtichs a la consideració de *mestres de la llengua* y definidors de les fórmules a que ha de subjectarse l'artista creador. Axí, poeta vol dir avuy una mica més que calígraf ò pendolista.

A tot lo qual hi hà una sola petita consideració a ferse; y es que, segons els historiadors, aquestes puges de gramaticisme han estat sempre'ls pròdroms de les decadencies literaries. Y, si hem de judicar en conjunt la producció de les nostres lletres en aquests darrers anys, podría molt ben ésser que la nostra literatura apenes renaxent acabés per caure, per culpa dels gramàtichs, en un estat de prematura descomposició.

Emperò, de moment, y contra lo que cabría deduhir dels fets qu'acabèm d'examinar, els poetes joves de Catalunya seguexen creyent que l'obra llur té necessitat d'un prestigi exterior, d'una acceptació per part d'altres elements que consideren colocats en un plà diferent del qu'ells ocupen. Ells podràn ja no reconèxer cap superioritat en els escriptors de la generació que'ls ha precedit, dels vells per dirho en un mot; emperò senten la necessitat d'una consagració que'ls vingui d'aquells en una forma ò altra; y, sobre tot, s'han donat compte de que tots els Jochs Florals de viles y viletes qu'ells matexos organisen y en els quals tot s'arregla en amical camaradatge, no donen cap prestigi, no són base de cap sòlida reputació literaria. Talment com s'es dit a França que, si totes les ciutats d'allà fan els escriptors, únicament París els consagra (y lo mateix podría dirse de Madrid per als territoris castellans), els nostres joves han comprès que Barcelona es l'única que té potestat y eficiencia per a procurarlos aquesta mena de consagració de què freturen.

Mes, heusaquí que'ls Jochs Florals de Barcelona no s'han prestat gayre, fins ara, a dexarse influhir per aquestes corrents renovadores; y, per altra part, la serietat de la vella institució no ha permès fer d'ella una perllongació dels cenacles jovenívols des dels quals s'han enlayrat a darrera hora alguns prestigis insuficientment contrastats, encara que bombejats sobradament per la faràndula familiar, erigida en minúscula cort filològica-poètica.

Els Jochs Florals de Barcelona han estat fins ara un obstacle al triomf total d'aquestes modernissimes y per nosaltres més que perilloses tendencies literaries que pretenen colocar per damunt dels prestigis, noblement y llealment adquirits, de quasi tots els escriptors de Catalunya, la voluntat definidora dels gramàtichs darrerament vinguts; talment com si aquí may ningú no hagués sentit a parlar de Gramàtica; talment com si aquí no s'hagués preocupat ningú d'estudiar la nostra llengua com a medi artístich d'expressió; talment com si tots els que fins ara han escrit en català haguessin estat uns infants endarrerits y únicament capaços de barbotejar uns pobres mots en la llengua materna.

Dintre d'aquesta manera d'apreciar les coses, són d'una gran lògica les afirmacions que fa des de *La Revista* un escriptor de la nova escola que firma ab les inicials C. S. El qual diu, insistint sobre les manifestacions ja conegudes d'En López-Picó:

«Pochs paissos podràn glorificarse d'haver presenciat un intercambi d'adhesions tan gentil... entre escriptors y filòlechs... Era reservada a Catalunya l'assoliment d'una conciliació fecunda entre dos elements que per lley natural han de completarse.

«Però no hauriem pas d'acontentarnos ab la contemplació d'aquest fet. Hauriem de derivarne una organisació per aquest mecanisme amorfe—ò anacrònicament format—que s'anomena Jochs Florals. Cal transformarlo en alguna cosa menys pintoresca però mólt mès digna y eficaç.»

Y després de declarar, si fa ò no fa com nosaltres acabèm de ferho, la nula significació de totes les festes floralesques estivals, les quals ja no tenen per als matexos escriptors cap més estímul que'l de «*poderse fer un vestit nou ab els fruyts de la gaya festa*», conclou de la manera següent:

«L'hora es vinguda que hom crèi a Catalunya un jurat literari permanent ab la missió de discernir, cada any, dos ò tres premis *importants*, al millor llibre, a la millor obra...

«L'execució d'aquesta idea... no cal dir que de dret pertoca a la Secció Filològica de l'Institut.»

Ab lo qual, interpretant el qualificatiu *important* que determina lo dels premis en el sentit lògich de *suma de diners*, tindriem una nova fórmula corruptora de la nostra joventut literaria, posada en mans d'aquella matexa Secció Filològica, l'obra gramatical de la qual du traces de resultarnos tan nociva. No's tractaría ja, si aquella idea prosperés, d'un sol perill lingüístich; hi hauría'l perill mólt més gros d'una corrupció, en sentit baxament interessat, de les fonts espirituals de Catalunya.

Acabèm d'un cop, senyors poetes y tots els escriptors en general de llengua catalana: si tota la vostra obra successiva ha d'obehir a aquest criteri esquifit y lucratiu que ha de subjugarnos a tots sota la servitut gramatical y burocràtica de la Secció Filològica, no val pas la pena de parlar de Jochs Florals ni tan sols de poesía. Aleshores s'imposa disoldre l'antich Consistori floralesch de Barcelona, des de hont encara s'ofería als escriptors catalans l'estímul d'un reconexement honorífich, d'una pe-

tita vesllum de gloria que plavía mólt més al esperit qu'una flor natural en metàlich; paradoxa tan absurda com humiliant.

Emperò si tots plegats, poetes y escriptors, teniu encara alguna fè en la vostra potencia creadora, si us veyèu ab cor de volar sense les ales postices y enganxades ab cera que us oferexen els filòlechs, aleshores us convé més, ens convé més a tots, conservar els Jochs Florals de Barcelona, que són tan cosa vostra, com nostra, y de tots els catalans. Y'l vostre lloch serà precisament entorn de la vella y gloriosa institució, a la qual haurèu d'acudir ab el vostre esforç, ab les vostres inspiracions, disposats a revestirla de novells y cada vegada més grans prestigis, que després podràn trascendir a la vostra obra.

Lo que vosaltres en aquest cas podrèu exigir dels Jochs Florals de Barcelona es tot allò que us sia fermança d'alt criteri, de rectitut, d'imparcialitat. Cridèu a presidirlos cada any la personalitat que més competent creguèu en les vostres coses y qu'ademés us oferexi garantíes de sinceritat y fins de severitat en el judici: que'l premi degut a la complacencia ni omple'l cor ni honora interiorment al que l'obté. Volguèu que cada any, entorn del president dels Jochs Florals, compareguin a ajudarlo en sa tasca mantenedors de bona fè, sense preferencies per edats ni per escoles determinades, desitjosos no més de concordia y disposats a fervos estricta justicia. Y, si pot ésser, no hi donguèu may una intervenció massa directa als gramàtichs; per que, en fi de comptes, són aquests tan intrusos de la literatura com els teòlechs ò'ls polítichs.

Axò es lo que podèu y devèu fer per als nostres Jochs Florals; y sempre us resultarà millor qu'erigir en àrbitre de la nostra Literatura aquella tan bescantada Secció Filològica, la qual, si mereix ésser respectada com a centre d'estudis lingüístichs, ha caygut per altra part en la més odiosa de les intolerancies intentant imposarnos una dictadura personal que cap esperit lliure no podrà may acceptar.

Portades y làmines gravades en metall dels segles XVII y XVIII

BIBLIOFILIA ha ofert en les seves planes mostres abundants del gravat en fusta aplicat al embelliment del Llibre. Aquest procediment pot dirse que fou exclusiu a Espanya durant els segles XV y XVI; emperò ab la XVII centuria s'introdueix el gust del gravat en metall, y axò dóna lloch a un nou aspecte decoratiu del Llibre traduhintse en frontispicis, portades y làmines, tirades generalment per separat, de la part tipogràfica.

Hem reunit, donchs, en les planes immediates, una quantitat de facsímils d'aytals elements decoratius, trets de llibres catalans y valencians dels segles XVII y XVIII, dels quals donem tot seguit el detall:

1623. — Portada de l'obra «*Espedicion de los Catalanes y Aragoneses contra turcos y griegos. Dirigida a Don Ivan de Moncada arçobispo de Tarragona, por Don Francisco de Moncada, Conde de Osona, su Sobrino. Año 1623.*» Treball firmat de *Jo. Batista Villar, Platero de Tarragona.* (Làmina 444 *b.*)

1653. — Portada de l'obra «*Lithologia o explicacion de las piedras y otras antiguedades halladas en las çanjas que se abrieron para los fundamentos de la Capilla de Nuestra Señora de los Desamparados de Valencia. Dedicada a la muy noble, antigua, leal, insigne y coronada Ciudad de Valencia por Joseph Vicente del Olmo, Secretario del Santo Oficio de la Inquisicion. — En Valencia, Por Bernardo Nogues, 1653.*» (Làmina 444 *c.*)

1658. — Portada del llibre «*Decada I de los Emblemas de D. Ivan de Solorçano Pereira. Traducidos de orden del Excelentisimo Señor Principe Duque de Montalto a quien se dedican. — Valencia, 1658.*» Firmat: *J. Felipe, fe[cit].* (Làmina 444 *f.*)

1663. — Frontispici del llibre «*Solenes Fiestas qve celebro Valencia, a la Immacvlada Concepcion de la Virgen Maria. Por el svpremo decreto de N. S. S. Pontifice Alexandro VII. Ofrecelas al Rey Nvestro Señor. Escrivelas de orden de la misma Ciudad Ivan Bavtista de Valda. Con licencia, en Valencia, por Geronimo Vilagrasa, Impressor de la Ciudad en la calle de las Barcas, año 1663.*» Hi ha en el gravat les següents indicacions sobre'l pintor, el dibuxant y'l gravador d'aquest treball: *Apud Villagrasa, A. Março invenit, J. Caudi f. an. 1663.* (Làmina 444 *d.*)

1678. — Frontispici de l'obra «*Via Lactea seu Vita candidissima S. Philippi Neri cunctis olim cœlestem pandens Viam nunc pulchrioribus sacrorum Bibliorum stellulis nouiter Orbi illucescens. S. S. D. N. Innocentio XI. P. O. M. per Doct. Iosephum Ramirez Valentinum Metrop. Eccl. et S. Saluatoris presbyt.; nec non utriusq. Parent. addictis filium.— Valencia, 1678.*» (Làmina 444 *e.*)

1686. — Portada de l'obra «*Officium et Missæ Defunctorum, cum suis notis; juxta ordinem Ecclesiæ. — Barcinone. Ex officina Petri et Petri Ignatii Vilella. Cum Privilegio. M.D.LXXXVI.*» Colofó: «*Barchinone. Ex officina Petri & Petri Ignatii Vilella, in Vico Lodicariorum. Per administrationem Joannis Marti. Anno MDCLXXXVI. Cum privilegio regio.*» (Làmina 444 *a.*)

1725. — Frontispici de l'obra «*Ciencia heroyca, reducida a las leyes heraldicas del Blason:... su autor Don Joseph de Aviles, Teniente Coronel de Dragones...— Barcelona: En la Imprenta de Juan Piferrer, a la Plaça del Angel. Año 1725.*» (Làmina 444 *g.*)

1760 — Retrat del Bisbe de Barcelona Doctor Asensio Sales, que figura com a frontispici de la

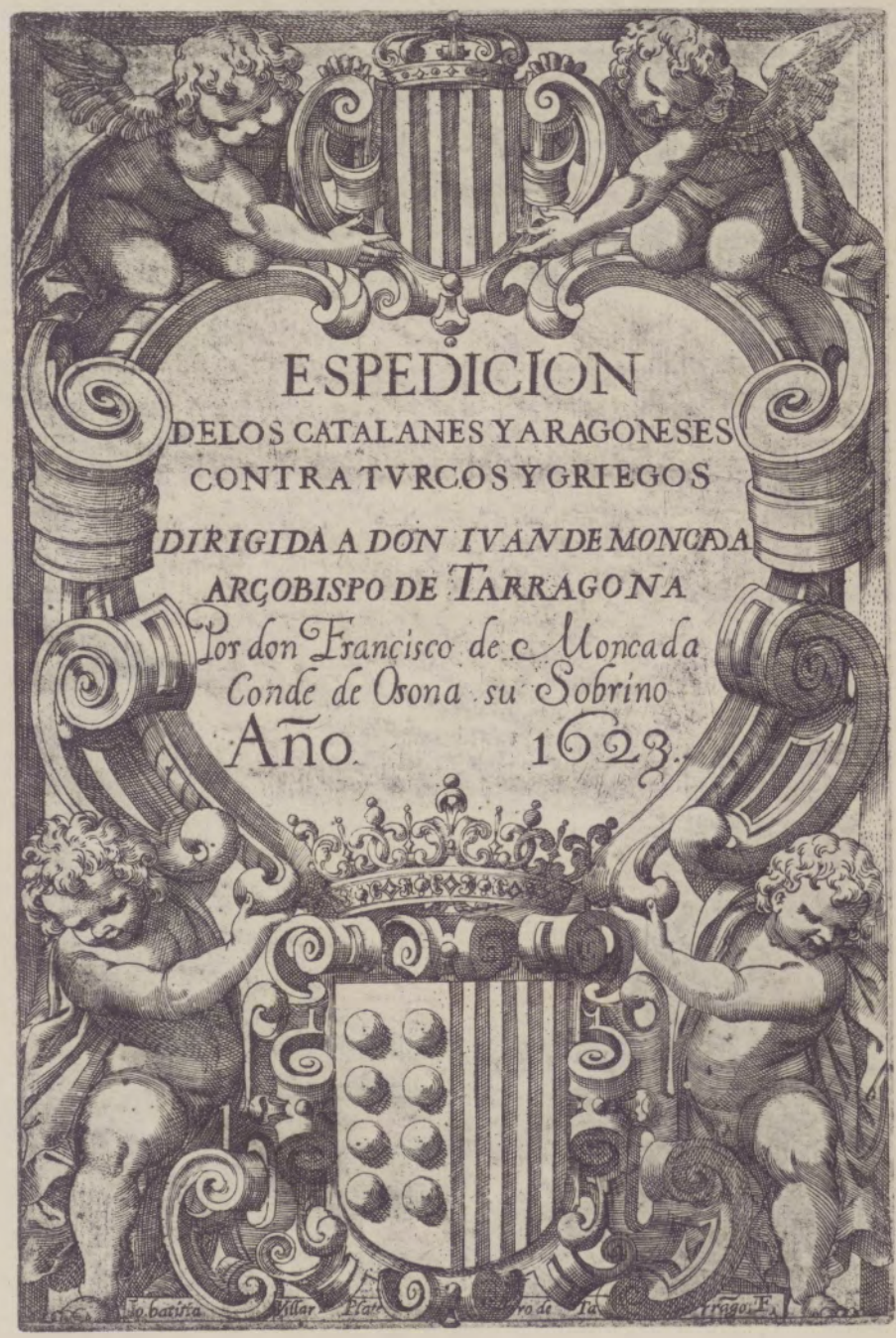

OFFICIUM, ET MISSÆ DEFUNCTORUM cùm ſuis notis:

Juxta ordinem Eccleſiæ.

Portada de «Officium et Missæ Defunctorum», gravada en metall (Barcelona, 1686)

Francisco de Moncada: «Espedición de los Catalanes y Aragoneses»
(Barcelona, 1623)
Portada gravada en metall per *Joan Bta. Villar*

Joseph Vicents del Olmo: «LITHOLOGIA» (Valencia, 1653)
Portada gravada en metall

J. B. de Valda: «Solenes Fiestas á la Immaculada Concepcion»
(Valencia, 1663)
Frontispici gravat en metall per *J. Caudi*

Joseph Ramirez: «Via Lactea seu Vita S. Philippi Neri»
(Valencia, 1678)
Portada gravada en metall

444 *f*

Solórzano: «EMBLEMAS REGIO-POLÍTICOS»
(Valencia, 1658)
Portada gravada en metall per *J. Felipe*

444 *g*

Avilés: «CIENCIA HEROYCA DEL BLASON»
(Barcelona, 1725)
Frontispici gravat en metall

Tomas Serrano: «Fiestas seculares de la canonizacion de S. Vicente Ferrer»
(Valencia, 1762)

Frontispici gravat en metall per *Vicents Galceran*

Antoni Codorniu: «Vida de D. Raimundo de Marymon»
(Barcelona, 1763)
Frontispici gravat en metall per *Pascual Moles*

Francisco X. Elias: «VIDA DE FR. JOSEPH GASCH»
(Barcelona, 1765)
Frontispici gravat en metall per *Francisco Boix*

Matheu Aymerich: «Nomina et Acta Episcoporum Barcinonensium»
(Barcelona, 1760)

Frontispici gravat en metall per *Vicents Galceran*

obra «*Nomina et acta Episcoporum Barcinonensium binis libris comprehensa, atque ad historiæ et chronologiæ rationem revocata; auctore Matthæo Aymerich, hispano e Societate Jesu, theologo... Barcinone, anno MDCCLX: apud Joannem Nadal Typographum.*» Planxa firmada: *Vincentius Galceran delin. et sculp. Valentiæ in Ædetanis, 1761.* (Làmina 444 *k*.)

1762.—Frontispici del llibre «*Fiestas Seculares con que la coronada ciudad de Valencia celebró el feliz cumplimiento del tercer siglo de la canonizacion de su esclarecido hijo y angel protector S. Vicente Ferrer, apostol de Europa. Escribíalas el R. P. Thomas Serrano, de la Compañia de Jesus, y las dedicaba a la misma muy ilustre Ciudad. En Valencia: En la Imprenta de la Viuda de Joseph de Orga, junto al Real Colegio de Corpus Christi. M.DCC.LXII.*» Firmat el gravat: *Joseph Vergara inv. et delin.; Vin. Galceran sculpsit, Valentiæ 1761.* (Làmina 444 *h*.)

1763.—Retrat del Bisbe de Vich, Doctor Raymon de Marimon y de Corbera, tret de la «*Vida del ilustrissimo y venerable señor D. Raimundo de Marymon y de Corbera, obispo de Vique, &c. dedicada a su ilustre casa. Escrita por el P. Antonio Codorniu, de la Compañia de Jesus, Cathedratico que fue de Philosofia y Theologia y Examinador Synodal de varios Obispados — Barcelona, año MDCCLXIII. En la Imprenta de Maria Angela Martí viuda, en la plaza de San Jayme.*» Planxa firmada: *Joseph Camaron, inv.; Pascual Moles, sculp.* (Làmina 444 *i*.)

1765.—Retrat de Fra Joseph Gasch que adorna l'obra «*Vida del Ilustrisimo y Reverendisimo Señor D. Fr. Joseph Gasch, ex-general de la orden de los Minimos, Prelado asistente al Sacro Solio y Arzobispo de Palermo, &c., sacada principalmente de la que escribió en lengua italiana D. Antonino Mongitore, Canonigo de la misma Metropolitana Iglesia, y nuevamente añadida por el P. Francisco Xavier Elias, Dr. en Sagrados Canones y Presbytero de la Congregacion del Oratorio de San Felipe Neri de Barcelona.—Con las licencias necesarias. Barcelona: En la Imprenta de Carlos Sapera, Librero en la calle de la Libreria. Año 1765.*» Gravat firmat: *Bar[cino]ne F[rancis]cus Boix sculp.* (Làm. 444 *j*.)

Els primers resultats de la Reforma

ALGUNS dels que'ns llegexin recordaràn, tal volta, que ara fa prop d'un any donarem al Atenèu Barcelonès una Conferencia *Contra la Reforma Lingüística* (1), acte que fou judicat per determinats amichs nostres com una veritable temeritat; si bé altres, en cambi, consideraren que la nostra resolució d'exposar a la llum del dia tota la gravetat del problema lingüístich, era un acte perfectament civil, que venía reclamat ademés per una necessitat manifesta y de resolució ja aleshores improrrogable.

Necessari ò no'l nostre acte a judici de la generalitat, no dexà per axò de satisfer un dictat de la nostra conciencia; y encara que, com ja'ns ho temiem, no havíem pas de recollirne cap fruyt, recabarem quan menys una posició independent que s'adiu mólt bé ab el nostre caràcter y ab la visió que tenim de les coses que afecten al interès espiritual de Catalunya.

Emperò, si, des del nostre punt de vista personal, fou aquella Conferencia un motiu de gran aventatge per a nosaltres matexos (y ab axò ja hauriem de tenirne prou), hem de declarar sinceramente que l'acte en qüestió no ha estat seguit per ara de cap conseqüencia dintre les lletres catalanes. Les coses han quedat, si fa ò no fa, tal com estaven abans. Els partidaris de la Reforma Lingüística no han abandonat cap de les llurs posicions y han seguit la seva campanya, més convençuts que may de la bondat de les doctrines filològiques del senyor Fabra, respecte de les quals ni admeten tan sols la discussió. Ara que, la veritat sía dita, no han conseguit tampoch els Reformistes reduhir al llur convenciment cap de les resistencies que se'ls oposaven; ab lo qual s'ha mantingut plantejada en els matexos termes en que la trobarem ara fa un any la lluyta entre abdues tendencies.

Podriem, donchs, com a conseqüencia de lo dit, considerar un èxit negatiu el que fins ara han assolit els elements literaris que s'acoblaren entorn de l'Academia de la Llengua Catalana per a defensar la integritat y'l lliure ús del nostre patrimoni lingüístich. Emperò, una semblant consideració sería filla d'una apreciació superficial y prematura de cada un dels petits incidents a que ha donat lloch el conflicte ortogràfich inicial; del qual pot dirse que no ha passat encara dels séus preliminars, ja que la lluyta ha de seguir, y seguirà, per part nostra ab tot el fervor de la convicció que'ns enardeix y ab tot el desinterès pels aspectes materials ò de conveniencia que podría anar oferint la qüestió capital que aquí's ventila. Per a nosaltres no s'ha tractat may de combatre una obra personal, certament estimable, oposant a la matexa'ls nostres punts de vista per pur afany de notorietat y seguint un prejudici d'escola, sinó de lluytar contra una orientació equivocada y que ha de resultar funesta per al interès suprèm de la nostra Patria. Y per axò serà sempre, al nostre entendre, d'una gran utilitat, tota discussió que tingui per objecte escatir a cada moment els nous aspectes que ofereix el problema, anticipantnos en lo possible a la sorpresa dels resultats; que sempre es bo

(1) BIBL., II, 323.

Libre appel/

lat Consolat de mar. Noua/

ment estampat e corregit. Affegits los capitols e ordinacions dels drets del General. E del dret del pes del senyor Rey. Ab altres coses necessaries: les quals fins al present no eren estades im primides.

Portada del «Consolat de Mar» (Barcelona, 1518)

trobarse previngut davant dels mals que'ns amenacen, ja que no sia possible evitarlos del tot.

Els perills de la Reforma Lingüística foren posats de manifest suficientment en la nostra Conferencia, y no's tracta ara aquí d'insistir sobre aquest punt. L'objecte del present article s'haurà de reduhir, estrictament, a evidenciar com la Reforma ha fallit en allò qu'era finalitat essencial seva, y com, además, van dibuxantse ja'ls grandíssims inconvenients que preveyem y ja s'inicíen els funestos resultats que tant temiem.

A labor y gloria d nostre senyor deu: e dela gloriosa e humil verge Maria mare sua senyora nostra. Fonch emprimida e acabada la present obra. Intitulada. Consolat de mar: qui tracta: dels actes maritims: e mercantiuols: e deles ordinacions e drets del general: deles entrades e exides: del principat de Cathalunya. A despeses de Raphael Dauder librer. Estampats en Barçelona per Mestre Johan Rosembach alemãy. A sis del mes d Maig en lãy del pt dela verge Maria. Mil. D. xviij.

Deo gracias.

Colofó del «Consolat de Mar» (Barcelona, 1518)

Haviem convingut, en primer lloch, en que la Reforma Lingüística devía portarnos, d'una manera absolutament segura, a la desitjada unitat ortogràfica del català. Era axò l'interès y la ilusió de tots, y per axò'l senyor Fabra conseguí'l major nombre de prosèlits, sobre tot quan l'Institut de Estudis Catalans se féu seva la Reforma y'l plorat don Enrich Prat de la Riba la proclamà *urbi et orbi* com una mida de gran conveniencia política per a la nostra Patria. Aleshores no va atrevirse ningú a discutir seriament les *Normes Ortogràfiques* dites del Institut, que foren el primer pas, insidiosament preparat, de la tendencia reformadora; dexantnos el més gran nombre seduhir per l'aparent aventatge d'una unificació ortogràfica, la qual per a mólts prenía fins els aspectes d'una simplificació tan radical, que l'escriptura correcta del català havía de poder ésser feta quasi sense cap estudi previ. Com que's suprimien totes les *y* y totes les *h*! Y com que'l senyor Fabra havía parlat tantes vegades de les contradiccions y impropietats que dificultaven l'escriptura de la llengua tradicional! ¿Quí era que no's cregués, a partir d'aquell moment, en la possibilitat de regirse en l'escriptura per algun rahonament senzillíssim, ò utilisant, tot lo més, la doctrina quintessenciada en un breu còdech dictat pel senyor Fabra, en el qual tota dificultat sería obviada y tot desacort fallat a gust de tothom? Fou tingut aleshores el senyor Fabra com l'home prodigi; y per aquesta sugestió del séu nom convertit en cimbell de la Institució honorabilíssima y prometedora dels Estudis Catalans, y acompanyat de la gran força de la Lliga Regionalista que féu de les *Normes* y de la Reforma de la Llengua un punt del séu programa polítich, l'obra revolucionaria iniciada un temps per «L'Avenç» pogué seguir avant, com un allau incontrastable. El senyor Fabra tingué carta blanca per a fer y desfer en materies lingüístiques; pogué permètresho tot, obrintse per a ell de bat a bat les vies ubriagadores del abús d'autoritat y de la dictadura, per les quals se llençà desenfrenadament, com s'esdevé sempre d'una manera fatal als fanàtichs d'una idea, de Trotzky y de Lenin per avall.

Després, emperò, hem pogut veure en què consistía l'obra del filòlech reformador. A la vista de tothom està'l capgirell per ell operat en el nostre domini lingüístich; y'l fet d'una llengua nova, oposada sistemàticament a tota noció anterior, barallantse en cada frase, en cada mot, en cada accent, ab la llengua que per tradició tots parlavem y ja mólts escriviem, es lo que s'imposa a hores d'ara als ulls del més distret. ¿Quí pot pretendre, avuy per avuy, conèxer el català suficientment per a escríurel, ni tan sols per a parlarlo, sense dubtes? ¿Dirèm *viuda*, com tots haviem dit fins ara y ja s'escrivía a mig quinzèn segle, ò *vídua*, com vol el senyor Fabra perquè axí ho ha trobat en documents d'una evident primitivitat idiomàtica vehina de la barbarie? ¿Podrèm escriure *anyorament* y *anyorar* seguint l'ús literari que ha consagrat ja fa segles aquestes formes (les que fins hem conseguit portar fòra de Catalunya y veure inscrites en el Diccionari Castellà) ò'ns serà precís escriure *enyorament* y *enyorar* per una pretesa puritat etimològica que li ha caygut en gracia al senyor Fabra? ¿Ens serà permès continuar escrivint *janer* com semblava que deguessim ferho y ho haviem fet sempre, o bé caldrà absolutament escriure *gener* per rahó d'una de tantes modificacions arbitraries que li ha plagut al senyor Fabra introduhir en el nostre lèxich?

El fet es que, ab tots aquests dubtes y mil més que continuament se'ns presenten, el català que avuy s'escriu està més lluny que may de la unitat ortogràfica tan desitjada. L'aplicació de les innúmeres y complicadíssimes prescripcions gramaticals del senyor Fabra presenta dificultats pràctiques de tal importancia que, sense metàfora, pot afirmarse que ni'l mateix senyor Fabra s'hi entén, y divaga y's contradiu en les freqüents consultes que's veuen obligats a ferli la gent de la Oficina de correcció ortogràfica que s'ha vist obligada a crear la Diputació Provincial. Per que no basta conèxer els llibres gramaticals publicats per l'Institut, per a possehir tots els secrets del nostre idioma! Avuy tanca aquest més misteris que'l sanscrit ò'l fenici. Y solament quan se conseguexi que tothom a Catalunya fassi corretgir els séus escrits per la Oficina de la Diputació, podrà dirse que tenim unitat lingüística. Emperò, de moment, tothom escriu com sab ò pot. Llevat de quan hi hà algú qu'escriu com ell vol, qu'es quasi sempre. Per qüe, de fet, hi hà avuy més ortografíes catalanes que may: la de l'Academia de la Llengua Catalana, adoptada igualment per la de Bones Lletres y per l'Atenèu Barcelonès en les llurs respectives publicacions, y qu'es la única que's manté fidel a la nostra tradició lingüística; la del Institut, que fluctua segons van avençant (ò retrocedint) els estudis que'l senyor Fabrà *realitza* dintre'l cosmos filològich de la nostra Llengua, de la qu'ell ha descobert per primera vegada'ls intrincats meandres que la grossería tradicional dels catalans havía fins ara desconeguts; per que ha estat, realment, una gran cosa per al nostre poble en reconstitució, l'adveniment d'un tan gran filòlech, que ha sabut elevar a categoría mandarinesca l'estudi de la llengua dels pagesos del Priorat y del Vallès! Hi hà també'l sistema ortogràfich del Foment de Pietat Catalana, usat en les nombroses publicacions de aquesta patriòtica y respectable entitat. Hi hà'l dels Estudis Universitaris Catalans, que discrepa en diversos punts del del Institut, encara que pretengui seguirlo. Y, per fi, hi hà, com es natural, la ortografía dels escriptors de la escola mallorquina, que no transigexen ab algunes de les innovacions que'l

gust pervers del senyor Fabra ha introduhides en la Llengua; y la dels valencians, que's mantenen, per damunt de tot, fidels a certes particularitats lingüístiques d'aquella regió.

¿Y es per a arribar a aquest pobríssim resultat que ha calgut remoure cel y terra, desballestant totes les nocions lingüístiques que teniem adquirides, omplint de descrèdit ab la denominació de dialectals que inconsideradament se'ls ha volgut aplicar aquelles formes de la llengua viva qu'havien estat la sava frescal del nostre Renaxement, posant en interdicte tota la producció literaria dels cinquanta anys darrers, contradint ab folla inconciencia l'obra dels nostres clàssichs, y encenent del un cap al altre de Catalunya la guerra civil filològica, sols per a donar gust a un grupet de reformadors ambiciosos que, com sempre, han acabat per passarse a dictadors després d'haver gallejat d'anarquistes?

En aquestes condicions, no se'ns faràn extranys els resultats primers, ja perfectament tangibles, de la esguerrada orientació que l'Institut d'Estudis Catalans, a remolch del senyor Fabra, ha imposat a la nostra Literatura.

Era quasi ahir que'l propi senyor Fabra, ab un impudor de que ell mateix no s'ha donat encara compte, lloava als poetes de la seva escola lingüística qu'acudiren a Mataró, per la perfecció y bellesa de que havien sabut revestir les llurs creacions poètiques servintse fidelment dels preceptes lingüístichs per ell formulats. Y es veritablement inconcebible que, de bona fè, pogués dirse una cosa semblant de l'absurda y hilarant retorisació de que fan gala'ls poetes d'aquesta nova plèyade. Y lo mateix, en forma encara menys escusable, podèm dir dels prosistes, aparexent la llengua qu'ells escriuen tan premiosa y encarcarada, tan mancada de matisos, tan empobrida y axuta, que no hi hà qui no vegi, si no li manca'l propi juhí, la fatal esterilitat a que s'ha de veure dintre poch condempnada la nostra renaxent Literatura. Y, per a que's vegi una mostra, en una manifestació ben sincera y espontania, dels tristíssims resultats que ens procura'l mestratge lingüístich exercit pel senyor Fabra y colegues, copiarèm totseguit un fragment d'una publicació que tenim a la vista. Se tracta d'un folletet de poques planes, escrit aparentment ab tota la bona fè d'un home que viu allunyat dels cenacles literaris, y que, menyspreant la llengua vigorosa y expressiva, clara y transparent com l'aygua que devalla de les congestes pirenenques y omple de verdor luxuriant la seva comarca ripollesa, ha preferit emprar, per a dirigirse al cor dels séus germans y parlarlos de coses que'ls apassionen, el llenguatge fals y nebulós de les publicacions barcelonines afectes al *noucentisme*. L'autor de *Sindicalisme Patronal* diu, entre altres coses, lo següent:

«De totes les ordenacions damunt les quals l'arbitrarietat humana pot esser aplicada, la més honorable, la més dignitosa, la més universal, és, segurament, l'ordenació de l'arbitrarietat humana mateixa. Y aquí ve desseguida'l captenlment de l'Eficàcia. L'ordenació de l'arbitrarietat de la humanitat ha d'ésser portada de tal manera que l'eficàcia, que la valor ordenadora, que la fecunditat constructiva de aquella mateixa arbitrarietat sigui portada per les vies de la constant superació.»

Y consti que, si volguessim multiplicar els exemples d'aquesta manera d'escriure, no'ns costaría gens, presentant fins troços emprats a literats que avuy fruexen de certs prestigis y són proclamats mestres de la Llengua.

La més natural conseqüencia d'un estat de coses com aquest es la reducció cada vegada més manifesta del nostre cercle de difusió literaria. Es evident que'l públich ha d'acabar per dexar de recó les coses que no entén; y aquell mateix públich que donà escalf y ambient favorable al nostre Renaxement literari, ha acabat per girarse d'esquena ab indiferencia a tot lo que ara volen donarli y que no li té'l més petit interès perque no diu rès a la seva inteligencia ni als séus sentiments. Y axí no devèm extranyarnos d'un fenomen que'ls escriptors de la nova escola no acaben de saber explicarse: que'ls llibres qu'ells publiquen no's venguin, ni de mólt, en la proporció en que abans se venien les obres catalanes dels primers escriptors del Renaxement.

«Al costat d'aquests precedents favorables (escriuen el senyor López-Picó y dos amichs séus) podèm retreure, en canvi, casos de venda reduhida. Exemple: el dels poetes actuals. Una edició de poesia, de *dos cents* exemplars, es un èxit, descomptant d'aquests dos cents els llibres d'intercanvi amistós, prempsa, etc. Però, aixi y tot, un poeta vendrà CINQUANTA exemplars en llibrería y el llibreter es veurà obligat a felicitarlo.»

Es en và que'l senyor López-Picó cerqui la explicació d'aquest fet tristíssim en una deficient organisació del nostre comerç de llibrería. No era pas millor aquesta matexa organisació quan procurava la venda de dèu o dotze mil exemplars de les obres de Mossen Cinto, ò agotava les noveles del Oller y les obres d'En Pitarra y d'En Guimerà, ò exigía la reimpressió fins a tres vegades de la novela *Solitut* de la Víctor Català; ni es pas millor en aquest mateix moment la organisació que fa vendre alguns milers d'exemplars setmanals de la *Lectura Popular* y dóna sortida, també setmanalment, a alguns milers de números de la revista *Catalana*, publicada per a mantenir el contacte entre'ls escriptors catalans de l'escola tradicional, tan susceptibles de modernitat com els més ultramodernistes, y aquells llegidors de bona fè (y potser de més bon gust) que han sabut veure per compte propi tot lo que hi hà de farsa y de faràn-

dola grotescá en la tan bescantada Escola de renovació literaria.

Aquests són, per lo que toca a l'hora present, els primers resultats que teniem interès en fer veure. Qui tingui ulls...

Les Confidencies d'En Joan Bonhome

NOTA EDITORIAL

DEDICATS *durant prop de quinze anys a la tasca tan senzilla com ben remunerada de reproduhir textes catalans antichs (tasca de la qual ha dit ab rahó el crítich senyor Calíban que «consisteix en posarse davant d'un llibre que no s'entén, ab una màquina de retratar, dexar fer la màquina y enviar el resultat a la imprempta»)* (1), *tenim avuy ocasió de perseverar en el nostre treball donant a la publicitat un text inèdit, el qual considerèm tant o més interessant qu'alguns dels que figuren en els setze volums fins ara estampats de la nostra «Biblioteca Catalana».*

El manuscrit qu'avuy reproduhim ha estat descobert per nosaltres en una biblioteca particular, els propietaris de la qual ens han feta expressa recomanació de no anomenarlos, al objecte d'estalviarse molesties. A nosaltres, per excepció, se'ns ha permès treure fotocopies del llibre; el qual forma un volum de 68 fulles, de 135 × 210 mm., escrit a línea tirada y ab títols vermells en cada capítol. El paper presenta per transparencia la filigrana d'un arch voltaych. L'enquadernació es de llom y puntes de pergamí, y percalina en els plans de les tapes; ben conservada. Respecte a l'època del manuscrit, tant pel caràcter de la lletra com per la filigrana del paper, ens ha semblat bastant posterior al segle XV; algunes esmenes de concepte que aparexen en el text dexen creure que's tracta del original autògraf. En quant al autor, no possehim d'ell més referencies biogràfiques que les que'ns proporciona'l séu mateix llibre. D'aquest sembla que n'existeix un altre còdex en la biblioteca del «British Museum» de Londres; mes, per desgracia, no hem pogut comprovar la noticia, per que aquesta'ns fou donada per un amich d'allà, de qui fa alguns mesos que no hem sabut rès, lo qual ens fa témer que hagi estat víctima d'algun «raid» alemany. (Si fos axt, que al cel sia; y, si li ve bé, que pregui per nosaltres.)

La present edició reproduheix ab tota exactitut el text del manuscrit, «tal com ha sortit de la màquina de retratar». No hem volgut afegirhi cap nota erudita ni comentari, per creure qu'aquesta feyna havía de quedar reservada a persona més competent y dotada d'un seny crítich que nosaltres estèm lluny de possehir.

(1) Vègis *La Veu de Catalunya* de 12 janer 1915; y també BIBLIOFILIA, I, 651.

CAPÍTOL I

RAHÓ DEL PRESENT LLIBRE

DIU la saviesa popular que l'experiencia es la mare de la ciencia. Donchs ¿y'l pare? Jo opino que aquest dèu ésser l'home que fa un llibre, posant per escrit, axò es, convertint en ciencia, allò que la vida li ha ensenyat y que constitueix el séu fons d'experiencia personal. Per que, com diu un poeta, l'experiencia no més aprofita quan es propia; cosa que trobèm comprovada a cada pas en homes als quals veyèm persistir seguint els viaranys de perdició, que tothom sab que són de perdició y qu'ells no reconexen com a tals fins qu'han acabat per estimbarshi. Y després, tot se torna exclamar: «Qui ho havia de dir!» Tothom ho deya, temeraris. Sinó que vosaltres no creyeu en l'experiencia dels altres.

Diu també'l diví Plató... Emperò, què tantes autoritats forasteres! Dich jo, modestament, que tot home està obligat a procurar el bé dels séus semblants, fentlos parçoners de lo qu'ell sab y es fruyt de les esgarrinxades qu'han causat en sa propia pell les romagueres del camí. Per axò jo, En Joan Bonhome, sentintme altruista, pretench exposar en aquest petit llibret, escrit a útil dels homes de bona voluntat, la ciencia qu'han anat inoculantme'ls esbarzerars ab que la vida m'ha fet fer conexença; y aquesta ciencia infusa, qu'avuy me proposo extreure de mi mateix per via de destilació literaria, serà la substancia de cada un dels capítols de l'obra que heusaquí.

CAPÍTOL II

CARÁCTER DEL PRESENT LLIBRE

MES, un cop he tingut fet el propòsit d'escriure aquestes planes, m'he trobat en el dubte de quin sería'l caràcter que, en definitiva, pendrien. Y he pensat que podrien acabar semblant unes Memories: les *Memories d'En Joan Bonhome*. Quina horror! No, no vull qu'aquestes sien unes Memories; per que axò sempre ha estat cosa propia de grans homes, de polítichs eminents, de generals ilustres, de gent qu'han tingut, en fi, grans coses de que tractar o grans culpes de que justificarse. Jo, qu'en la meva posició humil no m'he trobat may en situació de realisar extraordinaries gestes ni de cometre enormes disbarats, no puch atribuirme'l dret d'escriure unes Memories, cercant que'l meu nom sigui admirat o execrat (segons les temporades) per les generacions futures. Axò no s'ha fet per a mi.

Lo que podría ben bé ésser aquest llibre foren unes *Confessions*. Emperò'l genre està desacreditat des dels temps d'aquell filosoph de Ginebra; per que no hi ha ningú com els filosophs per a desacreditar les coses. Y jo, francament, no'm veig ab cor de presentarme davant de la posteritat ab el cinisme qu'unes Confessions reclamen. Desitjo que'ls que vindràn tinguin de la meva modesta persona'l millor concepte possible; y axò jo no ho conseguiría pas escrivint unes Confessions, de les quals, si'n sortía ben parat, diría la gent qu'eren poch sinceres, y, si'n sortía malament, me titllarien de lo que ja he dit: de cínich. Axí, donchs, no vull tampoch que axò sien unes Confessions.

En darrer terme, crech qu'un home com jo, qu'estima l'humilitat com la més gran de les virtuts del *ente* social, lo únich que pot escriure són unes *Confidencies*. El caràcter de cosa íntima qu'aquest nom donarà al meu llibre es, sens dubte, el que millor li escaurà. Es el títol que menys compromet y aquell que dexa a la meva ploma ab més llibertat per a seguir les corrents de la meva inspiració; y dit sia axò sense immodestia, per que no sé si tinch el dret, no essent poeta llorejat, de parlar d'inspiració en aquestes planes humils de vulgar prosa. Emperò, sien com sien, vaig a entrar en materia, suposant els meus llegidors (com s'acostuma) possehits d'una rabiosa impaciencia de seguir avant. Anèm, donchs: ja poden passar.

CAPÍTOL III

LA MEVA FAMILIA

El meu pare's deya Joan. La meva mare, Pepa. A mi van posarme'l mateix nom del pare. Respecte al llinatge dels Bonhome, encara que no he fet estudis especials (que dexo per als genealogistes), crech que se'n puja molt enllà de l'historia, fins a temps veritablement sumits en l'obscuritat. En efecte: a travers de lo que porto llegit de cròniques antigues, sempre m'he trobat ab algú de la meva ascendencia: invariablement apareix en cada època algun Bonhome al qual li passen coses; y que jo no dubto en considerar dels meus. Emperò, per dissort, manquen quasi sempre'ls documents que permetrien exir de dubtes. Axí, per exemple, desconech quin pogué ésser l'exacte nom de familia de Noé, a pesar de lo qual tinch també motius per a creure que degué ésser un Bonhome; sospita que, si resultava confirmada per alguna inducció histórica suficientment versemblant, demostraría que la meva niçaga es una de les més ilustres qu'existexen, malgrat no aparegui encara en les darreres edicions del *Almanach de Gotha*. Y no dich axò per vanagloria; per que dech confessar qu'entre'ls meus ascendents hi ha hagut de tot. No pretench, per lo tant, fer dels Bonhome un llinatge de preferencia, sinó de classe general; ab lo que trobo del tot justificades les meves disposicions natives per a home modest, haventse complert en mi una vegada més la lley d'herencia.

Y axò es tot lo que puch dir en aquest capítol; ab força satisfacció per part meva, ja que la manca de noticies positives me relleva de parlar de les virtuts heroyques dels meus avantpassats; cosa que no dexaría de perjudicar quelcom la meva modestia.

CAPÍTOL IV

EL MEU CARRER

La casa hont jo vaig néxer està situada en el carrer de la Flor del Lliri de la nostra ilustre ciutat. Mes, al donar a conèxer ara la susdita circumstancia, estich absolutament lliure de creure en la possibilitat de que, al complirse'l centenari de la meva naxença, se li acudi a algú la idea de commemorar aquella ab la colocació d'una llosa. Lo més probable es que ja aleshores hagi passat la moda de les làpides commemoratives, per la dificultat de trobar cases hont aplicarles; per que, avuy per avuy, està ja demostrat que cada any nexen més homes ilustres que no pas se fan cases noves; y, a la llarga, haurà de resultar lo que ja he dit. Caldrà, en tot cas, fer les commemoracions per medi de rètols lluminosos, ab cambi cada mig minut.

Tornant ara al meu carrer, he de fer notar que, a la circumstancia verament afortunada per a mi d'haver estat el meu breçol, reuneix la de portar un nom rich en simbolisme. Y ja fa temps que m'està ballant pel cap la idea de que s'hauría d'instituir una solemnitat anyal, per a la que'l meu carrer resultaría apropiadíssim. Sería la festa del *Homenatge al Mèrit en permanencia subconscient;* cosa en que no sé que ningú hagi atinat encara, emperò que té una gran importancia, com demostraré:

El mèrit en permanencia subconscient es, com el nom ja ho indica, aquell que no té ni ha de tenir ocasió may per a posarse de manifest. Es el del llibre que no ha d'ésser escrit, el de l'obra d'art que no arribarà a adquirir forma, el del acte generós que ha de quedar sempre per fer; es el mèrit pur, abstracte; el principi actiu de totes les accions meritories quan resta sense aplicació, com la facultat germinativa del gra que no es entregat a la terra. Aytal mèrit ¿dexa d'ésserho pel fet de constituir una força excedent, una reserva de mèrit, com si diguéssim? Donchs aquest mèrit, qu'es l'únich mèrit que no pot ésser malmès per l'aplaudiment, es el que jo desitjaría veure homenatjat en el meu carrer, sota'l símbol immaculat de la Flor del Lliri.

(Segueix)

Fidel Giró, impressor. — Mallorca, 170. — Barcelona.

10-1920